

BEGELEIDENDE NOTA

van: het secretariaat

aan: de Conventie

Betreft: Tekst toegezonden door de waarnemers van het Comité van de Regio's bij de Conventie:

- "De territoriale samenhang"

De secretaris-generaal van de Conventie heeft van de heren Chabert, Dammeyer en Dewael, en van mevrouw du Granrut, mevrouw Martini en mevrouw Valcarel Siso, waarnemers van het Comité van de Regio's bij de Conventie, het bijgaande advies van het Comité van de Regio's betreffende "de territoriale samenhang" ontvangen, dat zij in hun naam aan de Conventie doen toekomen.

COTER-012

Brussel, 28 april 2003

ADVIES

van het Comité van de Regio's,
over
"De territoriale samenhang"
uitgebracht op 10 april 2003

Het Comité van de Regio's

- GEZIEN** het besluit van het bureau van 14 mei 2002 om conform art. 265, lid 5, van het EG-Verdrag, een advies op te stellen over de territoriale samenhang en de commissie "Beleid inzake territoriale samenhang" met de voorbereiding daarvan te belasten;
- GEZIEN** zijn advies van 14 januari 1999 over het "Europees Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief"; rapporteur mevrouw du GRANRUT, co-rapporteur de heer KNAPE (CDR 266/1998)¹;
- GEZIEN** zijn advies over het thema "Opzet en doelstellingen van het Europees regionaal beleid tegen de achtergrond van de uitbreiding en de mondialisering: een aanzet tot discussie"; rapporteur de heer KLÄR (D/PSE) (CDR 157/2000)²;
- GEZIEN** zijn advies van 14 november 2001 over het "Tweede verslag over de economische en sociale samenhang"; rapporteurs de heren ZAPLANA HERNÁNDEZ-SORO (E/EVP) en TINDEMANS (NL/PSE) (CDR 74/2001)³;
- GEZIEN** zijn advies van 10 oktober 2002 over de "Mededeling van de Commissie – Eerste voortgangsverslag over de economische en sociale cohesie" (COM(2002) 46 def.); rapporteur de heer D'AMBROSIO (I/PSE) (CDR 101/2002);
- GEZIEN** zijn studie over de territoriale samenhang in Europa, opgesteld door de studiegroep voor Europese politiek (CDR 195/2002);
- GEZIEN** het door de commissie "Beleid inzake territoriale samenhang" op 19 februari 2003 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 388/2002 rev.1); rapporteur: de heer VALCÁRCEL SISO (E/EVP, voorzitter van de regioraad van Murcia);
- OVERWEGENDE** dat samenhang een van de hoofddoelstellingen van de Europese Unie is;
- OVERWEGENDE** dat de territoriale dimensie van de samenhang in het tweede verslag van de Europese Commissie over de economische en sociale samenhang (gepubliceerd in januari 2001) tot prioriteit wordt uitgeroepen;
- OVERWEGENDE** dat het regionaal en cohesiebeleid tot de belangrijkste beleidsterreinen van de EU behoort;
- OVERWEGENDE** dat het denkproces over territoriale samenhang van fundamenteel belang is; deze problematiek staat immers centraal in het debat over de toekomst van het regionaal en cohesiebeleid na 2006;
- OVERWEGENDE** dat er schot moet komen in het denkproces over territoriale samenhang;

heeft tijdens zijn 49e zitting op 9 en 10 april 2003 (vergadering van 10 april 2003) het volgende advies uitgebracht:

¹ PB C 93 van 6-4-1999, blz. 36

² PB C 148 van 18-5-2001, blz. 25

³ PB C 107 van 3-5-2002, blz. 27

*

* *

1. Standpunten van het Comité van de Regio's

Het fundamentele belang van de territoriale dimensie van de samenhang

1.1 Het CvdR is zich ervan bewust dat het niet eenvoudig is de territoriale dimensie van de samenhang duidelijk te omschrijven. Wel is na de goedkeuring van het Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief (EROP) in 1999 in dit verband vooruitgang geboekt op wetenschappelijk vlak.

1.2 De samenhang mag echter niet alleen beoordeeld worden aan de hand van nationale statistieken inzake economische en sociale aspecten. Voor een goed en waarheidsgetrouw beeld van de samenhang moet ook worden gekeken naar de subnationale gebieden.

1.3 Hieruit volgt dat een regionale kijk op samenhang noodzakelijk is om duidelijk te maken dat er niet alleen tussen de lidstaten onderling maar ook binnen de lidstaten sprake is van grote verschillen op het gebied van ontwikkeling; een en ander hangt samen met het feit dat nog steeds wordt vastgehouden aan een ontwikkelingsmodel dat gebaseerd is op de relatie centrum-periferie.

1.4 Het streven naar territoriale samenhang moet dus worden beschouwd als een manier om de ontwikkelingsverschillen tussen de Europese regio's te verminderen door het grondgebied van de EU zo in te richten dat een polycentrische, harmonieuze, evenwichtige en duurzame ontwikkeling mogelijk wordt. Op intraregionaal niveau moet territoriale samenhang er verder ook op gericht zijn de economische, natuurlijke en ontwikkelingsverschillen binnen de regio's terug te dringen. Dit kan via ruimtelijke ordening en andere beleidsmaatregelen die inwerken op de territoriale samenhang en hoofdzakelijk onder de bevoegdheid van de Europese plaatselijke en regionale autoriteiten vallen. Zaak is hierbij steeds een polycentrisch en evenwichtig territoriaal ontwikkelingsmodel voor ogen te houden. In dit verband moet bijzondere aandacht worden besteed aan regio's met een blijvende geografische handicap (eilanden, bergstreken, dun bevolkte regio's), aan ultraperifere regio's en aan bepaalde regio's met specifieke kenmerken (plattellandsgebieden, voorsteden en grensregio's).

1.5 Om alle EU-regio's billijke ontwikkelingskansen te geven moet worden gekozen voor een polycentrisch ontwikkelingsmodel.

1.6 In tegenstelling tot de artikelen 2, 3 en 158 van het EG-Verdrag bevat artikel 16 een uitdrukkelijke verwijzing naar territoriale samenhang.

Territoriale samenhang: Een aantal sprekende voorbeelden van de huidige en toekomstige verschillen in ontwikkeling op het grondgebied van de Unie

1.7 De ontwikkelingskloof in de EU is met name bijzonder opvallend als wordt gekeken naar indicatoren als het BBP per hoofd van de bevolking en het werkloosheidspercentage.

1.8 Toch zijn de verschillen op regionaal niveau nog groter dan die op nationaal niveau. Wat de verschillen in BBP per hoofd van de bevolking tussen de NUTS 2-regio's in 1999 betrof, lag de verhouding op 1:4,7, terwijl dat voor de lidstaten 1:2,7 was. Ook uit de werkloosheidscijfers kan worden afgeleid dat de kloof enorm is: voor de NUTS 2-regio's lag die verhouding in 2000 op

1:16,2, voor de lidstaten op 1:5,1.

1.9 De lidstaten zijn de laatste jaren naar elkaar toe gegroeid, maar de kloof tussen de NUTS 2- en NUTS 3-regio's is nog steeds bedroevend groot.

1.10 Verontrustend is ook dat bovenvermelde regionale verschillen in bepaalde lidstaten zelfs nog zijn toegenomen.

1.11 Ook uit statistische gegevens betreffende de demografische ontwikkeling, de toegankelijkheid, de onderzoeks- en innovatiemogelijkheden en onderwijs en opleiding komt het verschil tussen het regionale en het nationale niveau duidelijk naar voren.

1.12 Door de komende uitbreiding zullen de verschillen in ontwikkeling op het EU-grondgebied vergroten. Zowel wat het BBP als de werkloosheidscijfers betreft zullen bepaalde gemeenten, regio's en lidstaten na de toetreding nog veel verder uit elkaar drijven. Het is dan ook de hoogste tijd dat werk wordt gemaakt van de territoriale samenhang, en dat op alle niveaus.

1.13 Indien de EU bij het streven naar territoriale samenhang niet de nodige politieke wil aan de dag legt, zal het onmogelijk blijken de verschillen tussen de grote stedelijke gebieden uit het centrum en de meer afgelegen regio's terug te dringen. De uitbreiding zal de situatie bovendien alleen maar schrijnender maken.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Enkele aanbevelingen ter bevordering van de territoriale samenhang

2.1 Territoriale samenhang dient als beleidsdoelstelling een plaats te krijgen naast economische en sociale samenhang.

2.2 Het Comité dringt er dan ook op aan dat territoriale samenhang als een van de hoofddoelstellingen van de Unie wordt opgenomen in de artikelen 2, 3 en 158 van het EG-Verdrag, én in het toekomstige constitutionele verdrag, zodat de Unie ook kan beschikken over de nodige middelen om aan deze doelstelling uitvoering te geven.

2.3 Om de territoriale samenhang te verbeteren en zo de verschillen tussen de Europese regio's terug te dringen, moet worden nagedacht over een inrichting van het communautaire grondgebied die polycentrische ontwikkeling mogelijk maakt.

2.4 Aan een dergelijke polycentrische ontwikkeling zijn bepaalde voorwaarden verbonden:

de goedkeuring van een echt territoriaal referentiekader, zodat de maatregelen van de verschillende institutionele niveaus beter op elkaar worden afgestemd;

de cohesiedoelstelling moet beter worden verweven in alle sectorale beleidsmaatregelen van de Unie die een sterke territoriale impact hebben; dit geldt m.n. voor het GLB, dat in zijn definitieve vorm van doorslaggevend belang zal zijn voor de toekomst van de plattelandsgebieden, die óf zullen opbloeien, óf zullen leeglopen, tenminste de kwetsbaarste gebieden, wat tot verstoring van het territoriale evenwicht tussen stad en platteland zal leiden;

de EU moet een efficiënt regionaal beleid blijven voeren, d.w.z. een beleid dat zich niet beperkt tot de regio's van doelstelling 1, maar zich via een nieuwe doelstelling 2 tot alle andere regio's uitstrekt.

2.5 De territoriale dimensie dient dus te worden geïntegreerd in het regionaal beleid, zodat een polycentrische ontwikkeling van het Europese grondgebied daadwerkelijk mogelijk wordt. Van belang hierbij is dat het netwerk van kleine en middelgrote stedelijke centra in de perifere gebieden nieuw leven wordt ingeblazen; het zijn immers deze centra die fungeren als hefboom voor groei en ontwikkeling. Daarnaast moet worden gestreefd naar een evenwicht tussen plattelandsgebieden en stedelijke centra, die elkaar zouden moeten aanvullen en versterken.

Via de oprichting van samenwerkingsnetwerken kunnen deze stadskernen zelf efficiënter worden en de concurrentiepositie van de hele regio versterken.

2.6 Voorts moet het nieuwe regionale beleid op het beleid inzake werkgelegenheid en sociale zaken (ESF), het plattelandsbeleid (EOGFL) en het visserijbeleid (FIOV) tezamen worden afgestemd.

2.7 Met het oog op de cohesiedoelstelling stelt het Comité voor de territoriale dimensie ook in de sectorale beleidsterreinen te verweven. Dit geldt met name voor maatregelen met een sterke territoriale impact, bv. op het gebied van vervoer, onderzoek, innovatie, landbouw en milieu.

2.8 Een betere coördinatie tussen het regionaal beleid en de sectorale beleidsterreinen is een conditio sine qua non. Ook de samenhang tussen het regionaal beleid en het mededingingsbeleid mag niet uit het oog worden verloren.

2.9 Overigens bevestigt het Comité dat een versterking van de territoriale samenhang pas mogelijk is als er een institutioneel kader wordt geïntroduceerd dat beter geschikt is om het grondgebied op een efficiënte manier te besturen.

2.10 Voorwaarde voor een efficiënt en stimulerend EU-optreden is dat communautaire, nationale en lokale/regionale overheden hun maatregelen beter op elkaar afstemmen, door bv. tripartiete overeenkomsten aan te gaan, binnen hun grondwettelijke grenzen.

Brussel, 10 april 2003

De voorzitter
van het
Comité van de Regio's

De secretaris-generaal
van het
Comité van de Regio's

A. BORE

V. FALCONE
